

Utrecht, 9 maart 2022

Betreft: Jeugdhulp. Het moet anders, een handreiking voor uw coalitie- of raadsakkoord

Beste fractievoorzitters van alle partijen,

Over enkele dagen is het zover: dan zijn de gemeenteraadsverkiezingen. Het is daarna aan u om de koers voor de komende jaren te bepalen. Een belangrijke taak, want een van de zaken die uw directe aandacht zullen vragen, is hoe u op lokaal en regionaal niveau vormgeeft aan de jeugdhulp. Door middel van deze brief willen wij u kaders en handvatten bieden om de koers voor jeugdhulp te verwoorden in een coalitie- of raadsakkoord.

Het moet anders

Recente cijfers maken duidelijk dat de nood hoog is. In 2020 maakten ruim 400.000 kinderen gebruik van jeugdhulp. Dat is ruim 12% van alle minderjarigen! De tijd dat kinderen moeten wachten op hulp is gemiddeld 44 weken, en door de naweeën van de coronapandemie worden de wachtlijsten alleen maar langer. Wanneer een kind door omstandigheden dan écht niet meer thuis kan wonen, krijgt het te maken met gemiddeld zes doorplaatsingen. Bovendien belanden kinderen – door het tekort aan passende woonplekken – onnodig in de gesloten jeugdzorg. In 2020 was dit het geval voor ruim 1.800 kinderen.

Echter, niet alleen cijfers zorgen voor urgentie. Het zijn vooral de vele verhalen van jeugdigen, gezinnen en hulpverleners die de noodzaak aangeven. Zoals het verhaal van Jason (23 jaar) over de gesloten jeugdzorg: *"Ik was suïcidaal en had hulp nodig. Maar ik kreeg geen hulp, geen therapie, geen school. Vriendschappen vielen weg. Alles wat ik had, is stukgemaakt. Geweld kende ik al. Wat ik nodig had, was het tegenovergestelde: een liefdevolle, veilige omgeving."*

Inmiddels hebben wij, als Stichting Het Vergeten Kind, een petitie met 134.010 handtekeningen overhandigd aan staatssecretaris Van Ooijen om te stoppen met de gesloten jeugdzorg en te zorgen voor meer stabiele kleinschalige woonplekken en therapie zonder wachtlijst. Daarbij pleiten wij voor meer en sterkere ondersteuning van hulpverleners, waardoor zij met meer tijd, ruimte en gerichte training beter kunnen zorgen voor kinderen met complexe problemen. Om dit te kunnen bereiken, is de inzet van u, als gemeente, onmisbaar en noodzakelijk.

Het kan ook anders: de Wereld van Aandacht

Samen kunnen we het beter doen door anders over jeugdhulp te denken en door jeugdhulp eenvoudiger en beter betaalbaar te organiseren. Als Stichting Het Vergeten Kind hebben wij hiervoor een toekomstperspectief ontwikkeld dat dient als inspiratie voor de transformatie van de jeugdhulp: de Wereld van Aandacht. Daarin staan concrete ideeën, voorbeelden en manieren van organiseren omschreven die zorgen voor een betere wereld voor onze jeugdigen. Een wereld waarin elk kind in Nederland zich gehoord en gezien voelt, op een veilige plek woont en zich positief kan ontwikkelen, zodat het zijn/haar eigen plek vindt in de maatschappij. De Wereld van Aandacht is dan ook een hulpmiddel om voorbij de grenzen van vandaag te kijken, voorbij de beleefde hinderpalen van de korte termijn en de institutionele belangen.

Wat kunt u concreet doen?

Op basis van de Wereld van Aandacht hebben wij een viertal beknopte handvatten voor u opgesteld, waarmee u eenvoudig en praktisch kunt zien, wat u – vanuit uw rol als gemeenteraadslid of (toekomstig) wethouder – kunt doen als u straks na de verkiezingen de koers voor de komende jaren gaat vastleggen voor uw gemeente.

Handvat 1: Wonen doe je op een plek die je thuis kunt noemen

Actie: *Kleinschalig wonen in de eigen gemeente/wijk actief mogelijk maken*

Hoe: Er zijn helaas kinderen die écht niet bij hun ouders kunnen wonen. Voor deze kinderen is een alternatieve woonplek nodig in de eigen vertrouwde omgeving op een plek dicht bij huis. Zo hoeven ze geen afscheid te nemen van familie, vrienden, de leraar en andere vertrouwde gezichten. Door het gebrek aan die alternatieve passende en stabiele plek, worden kinderen nog te vaak doorgeplaatst of in gesloten jeugdzorg geplaatst. Hulpverleners zoeken stad en land af voor een goede woonplek voor een kind, vaak zonder resultaat. Wij investeren daarom bewust in voldoende pleeggezinnen, gezinshuizen en kleinschalige, warme en sfeervolle woonvoorzieningen in de wijk. Een stabiele woonplek voor kinderen die niet meer thuis kunnen wonen is namelijk een basisvoorziening. Voorspelbaarheid, stabiliteit en continuïteit zijn daarbij belangrijke principes, en stabiele woonplekken bekostigen wij dan ook op basis van beschikbaarheidsfinanciering. Geen complexe etmaal- en dagtarieven op basis van een 'beslapen bed', want dit stimuleert het gebruik van flexcontracten – en dus wisselende hulpverleners. Bovendien verdwijnt door beschikbaarheidsfinanciering de perverse prikkel dat kinderen of jongeren onnodig langer op een plek verblijven. Immers, er is geen sprake van tarief per beslapen bed.

In de stabiele woonplek mogen de kinderen en jongeren hun eigen kamer inrichten en knuffelen met huisdieren, net als thuis. En afhankelijk van de situatie van het kind, wordt bepaald waar het kind het beste kan wonen. Grootschalige, kille woonplekken met hufferproof meubilair en strikte hygiëneprotocolen zijn dus niet meer aan de orde. Dit alles is geen utopisch beeld, maar haalbaar, zoals al is aangetoond in enkele innovatieve projecten.

Handvat 2: Hulp vragen doe je aan mensen die je kent en vertrouwt

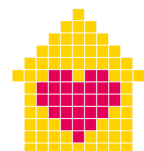
Actie: *Vereenvoudig de weg naar hulp via de huisartsenpraktijk, het vertrouwde gezicht in de wijk*

Hoe: Wij geven de weg naar hulp (de toegang) eenvoudiger vorm via een plek die mensen kennen en vertrouwen. De huisartsenpraktijk is zo'n logische en vertrouwde plek voor gezinnen om (hulp)vragen te stellen. Door deze te versterken met een holistisch, universitair opgeleide jeugd- en gezinsspecialist kan samen met het gezin de tijd worden genomen om hun vraag te onderzoeken en tot een goede verklarende analyse te komen. Kinderen, jongeren en ouders geven niet alleen aan wat voor hen belangrijk is, maar zij beslissen ook mee in de gezinszorg die zij krijgen. Door samen de (hulp)vraag op een hoogwaardige wijze te onderzoeken, wordt de inzet van onzinnige zorg en onnodige wisselingen van hulpverleners voorkomen.

Handvat 3: Geen jeugdhulp, maar gezinszorg

Actie: *De hulp is niet alleen gericht op het kind of de jongere, maar juist op het gezin en zijn omgeving*

Hoe: Bijzonder gedrag van een kind of jongere komt vaak voort uit de interacties in het gezin en zijn omgeving. Chronische stress kan bijvoorbeeld ontstaan uit het opgroeien in kwetsbare en traumatische omstandigheden: depressies, stress of verslavingen bij ouders, vechtscheidingen of situaties van bestaansonzekerheid. De hulp moet zich dan ook niet alleen richten op het bijzondere gedrag van het kind of de jongere, maar juist op de gehele omgeving. Dat noemen we gezinszorg. Als er voor langere tijd meerdere vormen van ondersteuning nodig zijn, kan een hoogopgeleide gezinswerker hier het gezin bij begeleiden. Hierbij wordt samengewerkt met de jeugdigen, hun ouders en hun omgeving. Samen worden besluiten genomen. Daarbij wordt altijd uitgegaan van het versterken en opbouwen van een sociaal netwerk: mensen die er vrijwillig en onbetaald zijn, ook na een eventueel (hulp)traject. Om dit te kunnen bereiken, worden wisselingen van

hulpverleners vermeden, zodat er continuïteit, verbinding, contact en vertrouwen kan ontstaan. Hierdoor voelen de professionals 'dichtbij', kan er een gelijkwaardige relatie ontstaan en krijgen kinderen en jongeren het gevoel dat er wordt geloofd in hun kwaliteiten en toekomst.

Handvat 4: Thuis voelen doe je op een plek waar er aandacht voor elkaar is

Actie: Versterk de pedagogische omgeving en werk samen aan een 'Klimaat van Aandacht'

Hoe: De weg naar volwassenheid vraagt om ruimte om te experimenteren. Een omgeving waarin kinderen het vertrouwen en de aanmoediging krijgen om zaken te proberen en te leren. Dat is zo op school, op de vereniging, bij de opvang en natuurlijk ook thuis. Het creëren van een omgeving waarin er echte aandacht is voor het kind, ontstaat echter niet vanzelf. Het vraagt onze volle aandacht. Daarom werken wij aan een Klimaat van Aandacht in onze wijken en buurten. Door enerzijds in te zetten op community's waar ouders met elkaar spreken over het ouderschap, elkaar een luisterend oor bieden, advies geven of zelfs elkaar concrete steun geven. Maar ook door te investeren in coaches en begeleiders op de club of vereniging. Door het Klimaat van Aandacht zien zij niet 'die lastige jongeren', maar focussen zij zich op de kwaliteiten en talenten van de individuele kinderen. Bovendien weten zij ook hoe ze dat kunnen doen. En dat alles wordt ondersteund door een actief armoedebeleid, zodat er geen (financiële) belemmeringen zijn voor een lidmaatschap.

Tot slot

We nodigen u graag uit om de Wereld van Aandacht in zijn geheel te lezen en geïnspireerd te raken voor een toekomst die we samen kunnen maken. Zie daarvoor de bijlagen bij deze brief of [klik hier om de documenten te downloaden](#). Mocht u meer willen weten over de handvatten in deze brief of bent u op zoek naar concrete instrumenten om deze vorm te geven, neem dan contact met ons op. We denken graag met u mee.

Wij wensen u veel wijsheid en succes bij het formeren van uw akkoord na de gemeenteraadsverkiezingen van 16 maart 2022.

Met vriendelijke groet,

Margot Ende
Algemeen directeur Het Vergeten Kind
T: 085-065 34 50
www.hetvergetenkind.nl

Over Stichting Het Vergeten Kind

Stichting Het Vergeten Kind heeft als doel ervoor te zorgen dat alle kinderen zich gehoord en gezien voelen, zij op een veilige en stabiele plek wonen en zich positief kunnen ontwikkelen, ook als ze door omstandigheden tijdelijk niet thuis kunnen wonen. Opdat ze hun eigen plek vinden in de maatschappij. Om onze missie te realiseren en kinderen nu, maar ook structureel te helpen, ontwikkelen wij impactvolle programma's en campagnes die ervoor zorgen dat kwetsbare kinderen mee kunnen doen en niet vergeten worden.

